

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRENEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-an.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődéek a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDÁK: I. KERÜLET (VÁR). Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1. Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3. Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18. II. KERÜLET (VIZIVÁROS). Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4. Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1. Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5. III. KERÜLET (Ó-BUDA). Bartalits Imre, Lajos-utca. Bichler I., Kiskorona utca 15. Wimmer Márton, Serfűző-utca 10. IV. KERÜLET (BELVÁROS). Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20. Athenaeum, irod. és nyom- dai részv. társaság, Ferencziek-tere 3. Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8. Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4. Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43. Goszler Gyula, Aranykez-utca 1. Hedvig S., Károly-körút 22. Hunyadi Máttyás, irod. és könyvnyomda-intézet. Zöldfa-utca 43. Mercur kő- és könyv- nyomda, Egyetem-tér 5. Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8. Országgyűlési Értesítő Nyomdaja, Megyeház-utca 11—13.</p>	<p>Pardavy József, Lipót-utca 8. Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32. Süsz Dávid, Haltér 5. Ullmann József, Régi posta-utca 4. Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3. Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 8. V. KER. (LIPÓTVÁROS). Bendiner A., Arany János-utca 18. Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12. Gansel Zsigmond »Minerva«-nyomda, Sas-utca 29. Hungaria könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34. Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32. Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 28. Kaufmann József, József-tér 13. Károlyi György, Rudolf-rakpart 7. Kertész József, Mária Valéria-utca 11. Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34. Légrády Testvérek, Váci-körút 78. Lów Ede, Váci-körút 80. Márkus Samu, Gyapju-utca 6. Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs. Lipót-körút 22. Pallas, irodalmi és nyom- dai részvénytársaság, Kálmán-utca 2. Pesti Könyvnyomda- Részvény-Társaság, Hold-utca 7. Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdaja, Dorottya-utca 14.</p>	<p>Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21. Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14. Spitzer és Fischer, Nádor-utca 17. Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18. Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19. Weiszmann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18. VI. KER. (TERÉZVÁROS). Vas Bernát, Király-utca 58. Özv. Borúth Elemérné Mozsár-utca 8. Bróza Ottó, Váci-körút 17. »Corvina«-nyomda Révay-utca 14. »Európa« irodalmi és nyomdai részv. társ. Ó-utca 12. Engel S. Zsigmond, Lovag-utca 7. Fővárosi könyvnyomda- vonalozó- és könyv- kötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37. Fuchs Samu és Társa, Podmaniczky-utca 43. Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7. Goldschmiedt Lipót, Révay-utca 6. Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31. Grünhut Miksa, Király-utca 8. Herrman Ignác, Laudon-utca 10. Hornyánszky Viktor, Aradi-utca 14. »Kosmos« műintézet, kő- és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8. Klauber és Singer Lázár-utca 8. Klein Testvérek, Révay-utca 10.</p>	<p>Kronstein Ármin, Új-utca 34. Kunusy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38. Lobl Dávid, Andrássy-út 19. és Sze- recsen-utca 20—24. Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdaja, Csengery-utca 33. Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája). Markovits és Garai, Lázár-utca 13. Nagel István, Dessewffy-utca 21. Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35. Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31. Pollacek Mór, Révai-utca 5. Quittner József, Szerecsen-utca 1. Radó Izsó, Váci-körút 1. Rigler József Ede, Rózsá-utca 55. »Unio«-könyvnyomda közkereseti társaság Dalnok-utca 3. VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS) Deutsch József, Károly-körút 7. Eckstein és Neufeld Király-utca 45. Garai Mór, Károly-körút 3. Heimlich és Széga Csányi-utca 13. Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Lobl Mór, Király-utca 13. Löblovitz Zsigmond, Csőméri-út 54. Neuwald Illés, Dohány-utca 44. »Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8.</p>	<p>Eisner Géza és Bihari Mór, Sip-utca 4. Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35. Propper Leó, Erzsébet-körút 22. Wendt Lajos, Dob-utca 12. Zeisler M., István-tér 17. VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS) »Budapesti Hírlap« nyomdaja, Rökk Szilárd-utca 4. Fritz Ármin, József-körút 9. Magyar Nyomda, (Szemere A. és Tsa) József-utca 45. Rózsá Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30. Weissenberg Ármin, Eszterházy-utca 16. IX. KER. (FERENCZVÁROS). Engelmann Mór, Calvin-tér 2. és Soroksári- utca 2. »Patria« nyomda-rész- vény-társaság, Üllői-út 25. X. KER. (KÜBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>
<p>BETŰÖNTŐDÉK: Államnyomda. Athenaeum. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, Egyetemi nyomda. Fischer és Mika, Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t. Pallas, Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság.</p>				

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

<p>Ada. Berger Adolf. Alsó-Kubin. Trnkóczy József Apatin. Szavadill József. Arad. Aradi nyomda-részvénytársaság. Bloch H. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Román gör. kel. egyházmegye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. Varga és Társa. I. aradi amerikai gyorsajtónyomda. Abrudbánya. Policzer Zs. Aranyos-Maróth. Részvénytársaság. (felszámolás alatt.) Aszód. Magy. ktr. javító-intézet nyomdája. Baja. Kollár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula. Balassa-Gyarmat. Halyák István. Balassagyarmati könyvnyomda-részv.-társ. Balázsfalva. Gör. k. püspöki nyomda. Bártfa. Blayer M. Batonya. Hungária-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos. Békkés. Povázsay László. Özv. Már Józsefné. Báró Drechsel Géza. Békkés-Csaba. »Corvina« ny. (Szihelszky József.) Lepage Lajos. Povázsay Sándor és Guszt. Belényes. Süssmann Lázár. Beszterce. Botschar T. Orendi Károly. Beregszász. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroska. Besztercebánya. Machold F. Singer és Sonnenfeld. Bicske. Lederer Hermann. Bonyhád. Raubitschek Izor. Brassó. Gött János és Fia. Muresianu Aurél. Alexi Theochár. »Köznevelődés« nyomda. Brezsóbánya. Kreislér J. Buziás. Ullmann F. Csákova. Chudy Testvérek. Csáktornya. Fischel Fülöp. Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda. Csikszereida. Györgyakab Márton. Csorna. Neumann Samu.</p>	<p>Csongrád. Schwarz Sándor. »Tiszavidéke« nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné. »Csongrádi Híradó« nyomdája (tul.: Hegyi Antal). Czegléd. Piros J. és Társa. Sebók Béla. Debreczen. »Csokonai« nyomda- és kiadó-részvénytársaság. »Debreczeni Ellenőr« ny. »Debreczeni« nyomda. Ifj. Gyurky Sándor. Kutasi Imre. László Albert. Városi nyomda. Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer. Detta.Heldenwanger József. Déva. Hirsch Adolf. Kroll D. Devecser. Rosenberg Zsigmond. Dicső-Szent-Márton. Hirsch Mór. Ditró. Ditró és Szárhegy közösek nyomdája. Dombóvár. Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyár. Dunaföldvár. Schwarz Manó. Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá. Adler Nettí. Eger. Érseki lyc. nyomda. Egri könyvnyomda-részvénytársaság. Lőw Sámuel. Eperjes. Pannonia-nyomda, tulajdonos: Hedry Bertalan és Stehr D. Kösch Árpád. Érsekújvár. Winter Zsigmond. Leuchter Sámuel. Ér-Mihályfalva. Beck Adolf. Erzsébetváros. Kotzauer D. Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Gerenday József »Ilunna« nyomdája. Laiszky János. Tábor Adolf. Fehértemplom. Wunder J. Felső-Eőr. Schodisch Lajos. Fertő-Nezsidér. Horváth B. Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karlitzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litografico Fiumano. Fogarás. Thierfeld Lipót. Galánta. Első galántai könyvnyomda és papírraktár. Galgóc. Sternér Adolf. Seidl Jakab. Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek. Gyoma. Kner Izidor. Gyöngy. Krausz N.</p>	<p>Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór. Győr. Fischer István és F. utóda. Nitsmann József. Surányi János. Győregyházmezei könyvnyomda. »Pannonia« könyvnyomda. (tulajd. Haar és Raab) Győr-Sziget. Gross G. és társa. Gyula. Dobay János. Kohn Adolf. Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H. Hajdu-Böszörmény. Szabó József. Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula. Halas. Práger Ferencz. Hatvan. Hoffmann J. Hódmező-Vásárhely. »Hungaria« nyomda. Kanitzer G. Lévai Fülöp. Hořics. Hotascha J. Huszt. Mermelstein Fülöp. Igló. Schmidt József. Ipolyság. Neumann Jakab. Jászberény. Brünauer Adolf és társa Kabod. Deutsch Mózes. Kalocsa. Werner Ferencz. Malatin Antal. Kaposvár. Hagelmann Károly. Jancovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa. Magyar János. Kapuvár. Buxbaum József. Karánsebes. Oréhoja Antal. Karánsebesi gör. kel. róm. egyházmegye nyomdája. Karczag. Szódi Miksa. Pauncz Mór »Haladás« könyvnyomdája. Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné. Bernovics Gusztáv. Ries Lajos. Werfer Károly. Késkemét. Sziládi László. Tóth László. »Pannonia« nyomda. Késmárk. Kling János. Sauter Pál. Keszthely. Nádai Ignác. Farkas János. Király-Helmez. Klein József. Kis-Czell. Menyhárt Julia. Kézdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes. Betegh Pál és Mester János Kis-Kún-Félegyháza. Renezay József.</p>	<p>Kis-Marton. Dick Ede. Kis-Várda. Berger Ignác. Kolozsvár. Gombos és Sztupjár. »Ellenzék« nyomdája. Gámán János örökösei. »Köznevelődés« nyomda. Lehmann V. Sándor. »Magyar Polgár« nyomd. Polcz Albert. Stratzinger G. Komárom. Rónai Frigyes. Özv. Krausz Ignáczné. »Petőfi«-nyomda. Spitzer Sándor. Körmend. Részvény-nyomda. Körmöczbánya. Joerges A. özv. és fia. Kőszeg. Feigl Frigyes és Gyula. Kula. Berkovics Márkus. Kún-Szt-Miklós. Bors Károly. Léva. Nyitrai és Társa. Dukesz Lipót. Lippa. Povázsay Sándor. Zách József. Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor. Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia. Losoncz. Kármán-nyomda. Losonczy Sándor és Társa Roth Simon. Lugos. Traunfellner Károly. Virányi János. Weisz Hermann. Magyar-Óvár. Czéh Lajos. Makó. Gaál László. Neumann József. Malaczká. Wiesner Alfréd. Mármaros-Sziget. Deutsch és Berger. Blumenfeld és Dávid. Részvény-nyomda. Wider Mendel. Maros-Vásárhely. Adi Árpád. Ev. ref. collegium-nyomda. Grün Vilmos gyorsajtónyomdája. Mátészalka. Weisz Zsigmond. Medgyes. Reissenberger G. A. Mezőtúr. Gyikó Károly. Mindszent. Goldstein Mór. Miskolcz. Forster Rezsó. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát. Módos. Staits György. Mohács. Bland János. Rosenthal Márk Moór. Völgyi Lajos.</p>	<p>Munkács. Özv. Blayer Pinkászné és fia Farkas Kálman. »Munkács« könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein. Muraszombat. Grünbaum Márk. Nagy-Atád. Günsberger Antal. Nagy-Bánya. Molnár Mihály. Keresztes Ferencz »Haladás« nyomdája. Nagy-Becskerék. Gresits I. Pleitz Fer. Pál utóda (dr. Brajyer L. és Mayer R.). Jokly Lipót. Nagy-Bittse. Spiegel Samu. Nagy-Enyed. Cirner J. József. Wokál János. Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weisz L. és F. Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkadi Nagy Zsigmond és Társa. Nagy-Kikinda. Jokly L. Milenkovits István. Radák János. Nagy-Körös. Ottinger Ede. Nagy-Mihály. Landesmann B. Nagy-Rőcze. Künstler Soma. Nagy-Szalonta. Reich Jakab. Nagy-Szeben. Krafft C. Vilmos. Drouleff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny. Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon. Wiener Nathán. Nagy-Szóllós. Zinner Mór. Nagy-Szombat. Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. özvegye. Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy. Nagyvárad. Berger Sámuel. Freund Lajos és Társa. Helyfi László és Ungár J. Laszky Ármín. Láng József. Neumann Vilmos. Rosbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. Szent László-nyomda r.-t. »Szigligeti« nyomda r.-t. Pauker Dániel. Német-Bogsán. Zeier J. Német-Palánka. Kristofek József. Nyiregyháza. Jóba Elek. Piringer János.</p>
---	--	--	---	--

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

V. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1895 SZEPTEMBER

9. SZÁM

Egy füzet a kötőjelekről.

IMREH SÁNDOR úr, a marosvásárhelyi ev. ref. kolégium nyomdájának vezetője, engedett a negyvennyolczból és most már nem akarja végképen eltörülni a *divizeket* a föld színéről, hanem megelégszik azoknak redukciójával is. Nem tudom, mit szól majd hozzá a Magyar Tudományos Akadémia, a melynek a füzetecske ajánlva van; annyit azonban gondolok, hogy már a *czím* elolvasásakor megrázza arra a fejét bármelyik akadémikus.

A

KÖTJELEK KÉRDÉSÉRŐL

MÉG EGYSZER

Igy néz ki ez a csodálatos mondatszerkezettel összeállított cím. A magyar ember, de még talán az akadémia is így írná: *Még egyszer a kötőjelekről*. Tehát nemcsak a mondatszerkezet, hanem az egyes szavak is hibásak. Mert ha már valaki nyelvészeskedik, hát akkor tessék is úgy írni, a hogy kell. Az akadémia nem *köt-*, hanem *kötőjelet* mond és ír. Imreh úrnak azonban nem szabad a *kérdés* szót se feltenni, mert ebben a tárgyban senki se tett kérdést, csupán csakis ő és csakis ő *felelt* és *felel* arra.

Különben a milyen fonák a *czím*, olyan fonákság az egész füzet tartalma is. Imreh úr szembeáll az egész művelt világgal és meg akarja fordítani a haladás szekerét azért, hogy az ő fixa ideájának propagandát csináljon. Nyelvtani képtelenségeket akar elkövetni, csupán azért, hogy egy-egy műben néhány tucsat kötőjellel kevesebb legyen.

Minden modern nyomdász — Kárpátoktól az Adriáig, sőt az egész kontinensen — arra törekszik, hogy a szavak lehetőleg ott legyenek elválasztva, a hol azt a hangsúly megkívánja, az *összetett szavak pedig összetételöknél*. Ezzel szemben Imreh Sándor úr azt állítja, hogy az összetett szavakat (csak azért, hogy egy-egy divizt ellophassunk) nem az összetételnél, hanem másutt választjuk el, pl.: *Magyaror-szág, méltóságtel-jes, föllé-tel, magatar-tás* stb.; persze azután e szerint jöhetne így is: *ápo-lónő, be-tűszedő, kö-lőjel, marosvá-sárhelyi, mel-lékkilleték, evangeli-kus* stb.

Imreh úr azt állítja, hogy ha így választunk el, akkor nem kell a sor végére kötőjel, mert úgyis tudjuk, hogy a szó még nincs bevégezve.

Csak ott tegyünk kötőjelet! — mondja — a hol az elválasztott szó magában is jelent valamit, pl.: *ha-talmas, tudhat-ják, alkot-mányos, szünet-len*.

Engedje meg Imreh úr, de ez még nagyobb abszurdum, mint a kötőjelek végleges elhagyása. Úgy látszik, később maga is rájött erre s a füzet 9-ik oldalának utolsó bekezdésében a következőket írja:

Szerény nézetem szerint az iskolai alsóbb osztályok számára kiadott tankönyvekben — mint 1889-ben megjelent füzetkémbe is kifejeztem volt — a *kötőjelek az eddigi szokás szerint lennének alkalmazandók, zavar kiküürlése szempontjából*. Szükséges tudnia a fiatal tanulónak azt, hogy a miért valamely szó a sor végén kétfelé válik, azaz annak egy részecskéje a másik sor elejére vitetik át: a feldarabolt két szórész *mégis* csak egy egybekapcsolt szót jelent.

Tehát beismeri, hogy a kötőjelek elhagyása az *iskolában zavart* idézne elő, azért annak alkalmazását ott továbbra is fentartandónak véli. Furcsa logika! Először betanítatná a gyermeket a kötőjel használatára, hogy később tanuljon leszokni annak használatáról. Na már, kérem szépen, ez csakugyan fából vaskarika: *tanuljuk* meg azt, a mit később *el kell felejtenünk*. Hiszen ha bízna reformja életrevalóságában, akkor annak éppen az iskolában való kezdését kellene ajánlania, hogy így mintegy ne is szokja meg a gyerek a kötőjeleket a sorok végén, hanem azoknak létezéséről fogalommal se birjon.

De hát e felett nincs is mit vitatkozni s azt hiszem, hogy éppen Imreh úr czáfol legjobban magára.

Nem is szóltam volna a *kérdéshez*, (?) ha az csupán az akadémiahoz lenne intézve. A füzetben Imreh úr inkább a technikai szabályok ellen követ el merényletet, a mennyiben az akadémia csakis a szavaknak *tagonkint* való elválasztásával törődik, — *a-do-mány, E-de-lény, e-lég-sé-ges* stb. — de nem azzal, *hol* helyes azoknak nyomtatásban való elválasztása. Mások az akadémia és más a nyomdász-technika elválasztószabályai. Az akadémia minden szótagnál megengedi az elválasztást, a technika már a könnyebb olvasásra, a hangsúlyra, összetételre és esztétikára is súlyt helyez és éppen ellentétben Imreh úrral, egész ellenkező elválasztószabályokkal bir.

Azt mondja Imreh úr — és ez a technikára vonatkozik — hogy a *Didól* rendszere szerint a szavak

közé 3—4 pont hézagot alkalmazunk. Ez nem áll. Tessék megnézni a legszebb díszmunkákat, sehol se fogja ezt találni. Mi az a 3—4 pont tér? Egy fél nonpareille vagy egy fél petit. Nos? Hát micsoda esztétikai szabály az, hogy akár nonpareillehez, akár ciceróhoz egyforma beosztást használjunk? De még a betűnagyságon kívül a betű képe is befolyással van a beosztásra és egy széles vagy kerekkepű betű több beosztást igényel, mint a keskeny, hosszúkás. Az úgynevezett *sliszszel* való szedést csak azért kezdte el némely nyomda, hogy ellensúlyozza a számoló-szedők kapzsiságát. A számoló-szedő ugyanis *ritkán húzza össze a sorokat*, hanem inkább *kikergeti*, mert abban a hiedelemben él, hogy ez könnyebb munka. Az ilyen szedő azután nem egyszer követi az Imreh úr taktikáját is és — ha a sor úgy megy ki könnyebben — *be-líszszedől* választ el. Tehát ez a dolog nyitja, a miért sok helyen nem a *halbgewiert*, hanem a *sliszszel* való szedést hozták be, mintegy ösztökélve ez által a szedőt a helyesebb beosztásra. Igaz, egypár írónak van olyan beteges fantáziája, hogy mindent összehúzat, még a könyvek címisorait is; nekünk az ilyen ideges emberekkel nem szabad törődnünk és nem helyes ilyenekből általános szabályokat alkotni.

Úgy látszik, Imreh úr is arra törekedett füzetében, hogy a szavak között ne legyen több 3—4 pont hézagnál és ez — elég szemboszantóan — sikerült is neki. Éppen ilyen szemboszantó a kötőjelek »szórványos« elhagyása is, mert úgy veszi az ki magát, mintha mindenütt valamit leharaptak volna. Nagyon gyenge és nagyon furcsa érv az a kötőjelek ellen, hogy az, ha öt-hat következik egymásután, izléstelen. Ez igaz! De hát ki mondja azt, hogy ennyinek *kell* egymásután következni. Valamire való nyomda nem ad ki ilyen művet; ha néha, véletlenségből mégis kikerül ilyen a sajtóból, azért még kár irtó hadjáratot indítani a legfontosabb és legjelentősebb írásjel: a diviz ellen. Inkább lityegjen ott az a pár kötőjel, mint folytonosan idegesen visszazakapkodjam a fejem azért, mert a kellő szónál kihagyták a kötőjelet.

Imreh úr is azt állítja, hogy keskenyebb szedéseknél nehéz, sőt lehetetlen elkerülni a divizeket. Ez is igaz! Csakhogy ez az igazság már annyiban sántikál, a mennyiben itt már az esztétikával az alak megválasztásánál sem törődtek. Ha törődnek, akkor a keskenyebb alakhoz kisebb betűt (petit, nonpareille) vesznek s a garmond vagy cicerót csak a szélesebb alakhoz használják. Ekkor persze a sok diviz is elesik!

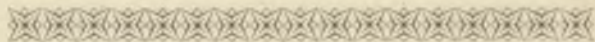
Nem tudom, honnan eredhetett Imreh úr nagy antipáthiája a kötőjelek ellen; de azt látom, hogy minden haragja mellett is igen gyenge, igen szelid argumentumokkal kardoskodik ellene.

Különben is az egész füzet csupa példaszókból áll, meg az *Egyetértés* egy cikke van benne reprodukálva, a melyben mintegy demonstrálja a füzet az olyan elválasztásokat, a hol nem szükséges a kötőjel.

»E füzetke szerény indítványom szerint van szedve a kötőjelek alkalmazása tekintetében.« E szavakkal végzi be füzetét Imreh úr. Azt hiszem, hogy Marosvásárhelyen kívül nem is lát több ilyen technikai abszurdum napvilágot.

Nem vagyok »irodalommal foglalkozó tekintély«, azért nem is érzem magam hivatottnak arra, hogy Imreh úrral e *kérdés* (?) felől vitatkozzam; de ennyit el kellett mondanom a *haladás* szempontjából is, nehogy olyan nehéznek lássék a vaskalap, a milyennek *festve* van.

Tichy Ákos

A dombornyomásról.

Vak dombornyomást igen egyszerűen készíthetünk tégelynyomású amerikai sajtón. Minél szilárdabb e sajtó szerkezete, annál biztosabb és tisztább nyomást érünk el. E czélra legalkalmasabb a *valódi* amerikai Armory- vagy Gally-sajtók, meg a Phönix és egyéb szilárd vasfalakkal ellátott gépek. Utolsó sorban jönnek a Gottfried Bernhard-félék.

A vaknyomás a következőkép készül:

A vésnök által készült mélyvésetű bélyeget közönséges szedés módjára bezárjuk. Ha a bélyeg gömbölyű, vigyáznunk kell, hogy az nyomás közben ne forogjon; ezt elkerülhetjük, ha a bélyeget két oldalt laposra fűrészseljük. Az ellennyomáshoz szükséges domborodást a berakólapon csináljuk és pedig kétféleképen. Első és biztosabb módja az, hogy a berakótégely vaslemezére megfelelő nagyságban olmot öntünk, ezt egy darabka *simított* papirossal leragasztjuk és hirtelen, a míg az ólom még elég puha, rányomjuk a bélyeget. Ezután a tégelyt áthúzzuk, megcsináljuk a berakó-mértéket és ha a kidomborodás elég éles, megkezdjük a nyomást, ha pedig a dombornyomásnál némi hiány észlelhető, ezt közönséges utánigazítás (zurichtolás) által pótoljuk; csakhogy ez utánigazításhoz ajánlatosabb a vargacsiriz, mint a keményítő. Ugyancsak vargacsirizzel készíthetjük az egész domborodást szinte a tégely vaslemezén és ekkor így járunk el: A vaslemezre vastag, háromszoros kartont ragasztunk, ennek tetejébe jó vastagon, körülbelül $\frac{1}{2}$ petitnyire csirizt mázolunk, erre egy darabka simított papirost teszünk és rányomjuk a bélyeget. Ha ez utóbbi kidomborodás nyomás közben ellaposodnék, arra ismét egy jól megcsirizelt *vastag* papirost rakunk. Ez eljárásnál kissé várunk kell, a míg a csiriz megszárad, illetve megkeményedik.

Ilyenformán kétszínű dombornyomást is érhetünk el egyszeri nyomással és pedig egyszerűen a bélyeg megfestése által. Ekkor a befestett felület adja az alnyomatot, a mélyvéset pedig a tégelyen lévő ellennyomás által a vaknyomatot, illetve dombornyomást. Ha a festéket bebronzirozzuk (mely esetben aranynyomáshoz való festékekkel kell nyomtatnunk), arany alnyomatot nyerünk, a mi még a legszebb. A festékfeladásnál ügyelni kell arra, hogy a feladó-hengerek ne nagyon feküdjenek a bélyegre, t. i. hogy a festék a mélyvésetbe be ne hatoljon, mert akkor csak piszkos dombornyomást érünk el. Ezen úgy segíthetünk, ha a hengerfutó sinekre megfelelő vastagságú kartont ragasztunk, ha t. i. a bélyeg olyan magas vagy magasabb a nyomdában használt betűnél.

Somos Árpád

Észrevételek a szakiskola tervvázlatára.

Az önzetlen jóindulatnak megdönthetetlen tanujele ama fáradozás, mely a nyomdásztanoncz-szakiskola tervvázlatának elkészítésében és az iskola létesítése iránt való cselekedetben nyilvánul; valamint nem csekély akaraterőre és kitarásra vall a munkálkodása annak az bizottságnak, mely a tervvázlatot — kevés kifogásolni valóval — oly gondosan állította össze, hogy egy szakiskolának már is erős alapjául szolgálhat. Azonban minthogy ritka emberi mű tökéletes a nap alatt, úgy az előttem lévő tervvázlat sem számíthat arra az elnevezésre még akkor sem, ha azon a szerintem teljesíthető módosítások meg is történnek; hanem a tökély felé közelebb vihetjük — s e számdékkal írom meg soraimat.

Beható figyelemmel olvasva át a tervvázlatot:

1. annak első bekezdésében említett: *a kéziratolvasásra fektetendő nagy súlyt* semmikép sem találtam indokoltnak és főképen azért nem találok helyesnek e pontot, mivel: a hány a szerző, annyiféle a kézírása; tehát egy bizonyos — akár több — szerző rossz kézírásának olvasásában szerzett gyakorlottság egy más rossz kézírás olvasására nem képesíti a szedőt, annál is inkább nem, mivel ennek vonásai és gondolatmenete az előbbiektől teljesen eltérők lehetnek. Azonban az általános ismeretek segítségével igenis az olvasott szó- vagy mondatból könnyebben következtet a szedő annak folytatására.

2. Minthogy tanonczaink általában négy évre szerződhetnek, létesítendő szakiskolánk pedig, igen helyesen, három osztályból állana, jónak vélem, hogy a tanoncz, ha iskolaév kezdetén szerződik is, várja be a legközelebbi iskolaév kezdetét; mert — úgy vélve, hogy az iskola kezdetben gyakorlati oktatást nem nyújt — a tanoncz ekkori szakban való oktatása egy nyomdában szerezhető anyagismeret nélkül teljesen fölöslegessé válhat, a mennyiben e nélkül nehéz — vagy éppen lehetetlen — megértetni vele valamely technikai szakdolgot, neki följöle világos fogalmat nyújtani. Ekkor pedig nemcsak az előadó fáradsága válik meddővé, hanem magának a tanulónak észleletét is megzavarja és az előadott dolog továbbmenetén sem lesz képes eligazodni. Az így őt uraló zavaros képzetek esetleg tovább is fogva tartják: határozott tudatos cselekedetre képtelenné teszik.

3. Helytelen azon hit, mintha az öntő-tanonczoknak nem lenne szükséges a szedő- és nyomó-tanonczokéval egyidejűleg létesíteni szakiskolát; noha kezdetben szakképzést nem nyerhetnek: nem fölösleges, sőt szükséges a nyomdászokat érdeklő általános ismereteket velők is közölni, nehogy kevésbé művelt létök miatt kiváltak, hátramaradtak legyenek társalmunkban.

4. A rajzoktatásra éppen nem kevés gond fordítandó. A rajz fejleszti nagyrészen a szépérzékét, ebből kifolyólag a tisztaságszeretetet és képezi a pontosságának alapját; ezért legyen a rajzoktatás fokozatosan haladó: a geometriai rajztól a díszítőig, mely

utóbbi úgy a szedőnek, mint a gépmesternek gyakorlati működésében mindennap hasznára válhat.

5. A gépmester-tanoncznak feltétlenül szükséges alapos fizikát is tanulni, hogy belőle oly gépmester váljék, ki a gép részei működésének helyes okával tisztában legyen, vele úgy bánni és annyival könnyebben, biztosabban dolgozni tudjon.

Mindemezt elmondott kifogásaim és módosításra valóim tán nem méltathatók figyelemre akkor, ha más szempont vezérli a hivatottakat, mint az, hogy általános ismeretekkel való megajándékozás által tanonczaink észbeli tehetségét fejleszszük, világosan gondolkodni tudókká tegyük, hogy helyes felfogás útján alkossanak maguknak az őket érdeklő dolgokról fogalmat és így helyesen ítélni és cselekedni képesek legyenek azokban; hozzájárulván ehhez a képzéshez a szoros szakbeli oktatás, szemléltetés és értelmezés formájában, hogy tanonczaink nem pusztán szabályokat ismerő nyomdászokká, hanem kellő ismeretekkel bíró, gyökeres értelmők szerint a nyomdászatot tökéletessége magaslatára emelő férfiakká váljanak.

Értelmesség biztosabban megdönteti velők ama torlaszokat, melyekkel működésök folyamán gyakran találkozandának, mint szűkkörű, sem szakbeli, sem általános ismeretnek nem nevezhető egy alkalmi gyakorlottságuk, minő a kéziratolvasás által elért.

Ama reményben zárom soraimat, hogy az érintett ügy érdemes harcsojai jelen észrevételeimet nem fogják teljesen figyelmökön kívül hagyni.

Koncsur Gusztáv

*

Nagy örömünkre szolgál, hogy szaktársunk oly behatóan foglalkozott szakiskolai tervvázlatunkkal s megteszi rá a maga szempontjából megjegyzéseit.

Azonban úgy látszik, tévesen fogja fel a kéziratolvasás tanításának módját, a mennyiben a szakiskolában nem egyes íróknak kézíratait tanulmányozzák a tanonczok, hanem lehetőleg az összes hivatásos írók kézíratait, úgy, hogy bármikor kerül is egyik vagy másik kezökbe, nem kell már nekik vesződniök az írás tanulmányozásával, hanem mint ismerőssel bánnak el vele. A nagyon rossz kéziratokkal természetesen azért meg lesz nekik azután is a bajuk, de mégis könnyebben boldogulnak velők, ha az általános ismeretek birása mellett a kéziratokat is ismerik.

Egyébként a többi megjegyzéseit igen figyelemre méltóknak tartjuk, mindamellett azoknak méltatására most nem terjeszkedünk ki, mivel egyelőre a szervezet kérdésével még bővebben foglalkozni nem akarunk, be kívánván várni először azt az időt, midőn a létesítés kérdése már megoldása felé közeleg, a mi azonban, sajnos, nagyon nehezen tud kibontakozni a fátyolozott remény sűrű ködéből, daczára annak, hogy a főnökegyesület megalakulása alkalmával programjának első pontjául vette fel.

Föltesszük, hogy a főnökegyesületet akciójának megkezdésében eddig a nyári szünet gátolta, de most már, midőn minden oldalról megkezdődik a serény munka, reméljük, hogy a főnökegyesület is meg fogja kezdeni hivatásos munkálkodását. Szerk.

Egyről-másról.

I.

Öregebb és ifjabb szakértársaink karöltve buzgólnak, hogy iparunk fejlődéséről, haladásáról, no meg ferdeségeiről is tiszta képet alkotva, nézeteiknek, tapasztalatainknak a felolvasó-asztalnál és szaklapjaink hasábjain kifejezést adjanak.

Meg fogják engedni ezek a mindnyájunk által tisztelt szakértársak, ha soraik közé tolakodom s véleményint mondok oly dolgokról, melyekről többé-kevésbé hiányosan vagy bővebben már szólottak.

Jelen cikkem első tárgya: a *plakátok*. Szándékosan mellőzöm a magyar *falragasz* elnevezést, mert ez inkább a falnak egyik alkotó részére: a *malterre* emlékeztet, semmint kifejezni akarná azt az értelmet, melyet a falra, kerítésre vagy oszlopra ragasztott, sűrűn benyomott papír magában foglal s melylyel a nagyérdemű közönség becses figyelmét akarjuk valamire felhívni. Nevezhetnénk inkább *utczai*, vagy mondjuk: *fali hirdetéseknek*, avagy akármi másnak, csak falragasznak nem.

Egy tekintet a hirdető-oszlopra, vagy a falra, meggyőző bennünket a tarkaságról és arról, hogy a mint apáink csinálták, úgy csináljuk mi is.

Hiszen nem akarom én azt elvitatni, hogy a plakátoknál a főelv a *feltűnőség*, elismerem, hogy a megrendelő örököké a »*minél nagyobb*« mellett kardoskodnak, de a jó ízlés rovására, minden tipografiai szabályt mellőzni pusztán a fenti célokért, valósággal ostorozni való bűn. A figyelmet éppen úgy felkölthetjük az ízlésesen összeállított plakátokkal, mint az otromba, Babel tornya módjára felépített szörnyetegekkel.

Egy plakát készítésénél mindig meg kell gondolnia a szedőnek, hogy az egy egész város, nem ritkán országok lakóinak szemei elé kerül s az üzletnek és önönmagának szerez jó hírnevet, ha kissé több gondot fordít a plakát-szedésre.

Már csak homályosan emlékezem egy, a plakát-szedésről írott cikkre, melyben annak írója körülbelül a következőket mondja:

»*Legcélszerűbb, ha a szedő első sorban leszedi az összes sorokat s csak ezután fog annak kizárásához.*«

Úgy hiszem, eddig még senki sem fejtette meg ily helyesen a plakát-szedés problémáját, mint a fenti cikk írója. Csak még azt szerettem volna, ha egyúttal megmondja, melyik sornál kezdjük a szedést.

E tekintetben nézetem a következő:

Mint minden nyomdai terméknél, úgy a plakátoknál is a főcím az, melyet legjobban kell megválasztanunk, leszednünk s csak azután kezdünk a másod- és harmadrendű sorok szedéséhez, viszonyítva mindenesetre a fősor nagyságához, mely mint központ tűnjék ki az összes sorok közül.

Előfordul, hogy a legjobb akarat, a legnagyobb igyekezet mellett sem lehet — alkalmas betű hiányában — oly hosszú sort csinálnunk, mint a minőre szükségünk van; ilyenkor ne használjuk fel a tézőket oly pazarul a sor szélesbitésére, de használjunk azok

helyett valamely ékitményt, avagy plakát-keretet. Ily esetben semmiesetre sem tartom megfelelőnek a fekete vagy bármilyen kezek alkalmazását, mert ezek nem a sorok kitöltésére, de az egyes szavak, legtöbbször az egész sor *kiemelésére* szolgálnak, s más jelentőséget adnak az illető mondatnak vagy szónak.

A sorok közötti beosztásnál figyelemmel kell lennünk a fősorra; ennél alul és fölül mindig nagyobb kell hogy legyen a beosztás, mint a többi soroknál. Például ha egyes sorok között *két* cicero a beosztás, úgy a főornál legalább *három* ciceronak kell lenni.

Gondot fordítsunk a plakátoknál még az ékezetekre is, nehogy egy betűfajnál két-, sőt háromféle ékezet is forduljon elő, mint nagyon sok vidéki nyomdában megtörténik, a szerint, a mint az illető szedő ügyessége azt peneczilussal vagy vésővel létrehozni képes volt.

Semmi sincs szembeszökőbb és csúnyább egy plakátnál, mintha abban törött betű fordul elő. Sérti a szemet, rontja a legszebben egybeállított plakátok összhangját s nem egy szedő kívánta már pokolra az ilyen rokkant betűket. Ha pedig okvetlenül kell használnunk, úgy tehetségünk szerint javítsuk ki azokat. Ez mindenesetre csak a fabetűkre szól, mert az ólom-és rézbetűk kijavitása ez idő szerint majdnem lehetetlen.

Szóljunk egy pár szót a divatos plakátokról.

Mily szerencse reánk könyvnyomdászokra nézve, hogy a litografia oly szép plakátokat állít elő. A ki azokat nézni megáll, véletlenül a mi plakátjainkat is elolvassa, de a hogy elolvassa, úgy el is feledi, míg a könyvmatú plakátokra még az utczasárokról is visszanéz.

Lehet, hogy e visszatekintés a plakát kaczkias menyecskeinek szól, de tény, hogy az illető beszélni fog arról legközelebb talált ismerősének s így önkénytelenül is propagandát csinál a plakátoknak s az árúczikkerek.

Sajnos, nekünk nem áll módunkban ily díszes kiállításban elkészíteni csak egy plakátot is, mert nincs meg hozzá az anyag, a díszítő, a csinosító eszköz: az alakok és keretek. Jelenlegi plakát-kereteink nehézkesek, legtöbbször otromba s így nem csodálkozom, ha szedőink annyira idegenkednek azok alkalmazásától. De mindeme hiányoktól eltekintve, ne hanyagoljuk el legalább állandó plakátjainkat s habár egy kevés idővesztéssel, de honosítsuk meg azokon a csint, a jóízlést, a könnyedséget.

Ne féljünk olykor-olykor egy-két sornak más színrel való nyomásától sem, mert ez majd mindig csak előnyére válhatik plakátjainknak.

Mert hiába, manapság a közönség már a plakátokon is látnivalót akar, nem pusztán betűket. Majdnem egész képkiállítást kell rendeznünk, hogy plakátjainkkal igazi hatást érvünk el, a mi a finomodó ízlésnek a tanúsága, de egyszersmind ok arra, hogy szakítsunk a mult idők durva rendszerével s betűöntő, fametsző és szedő egyesült erővel működjenek közre, hogy plakátjainkról eltűnjenek a kiáltó, óriási betűk.

J—ts F—cz

(Folytatása következik.)

Az örmény-török ábéczeről.

(Folytatás.)

A táblázatban foglalt megjegyzéseken kívül a következő használati és hangtani útmutatást kell csatolnom.

1. Az *w* az örményben sokszor rövidítve ' használatos s hangértéke mindig *a*.

A török nyelvben szintén *a*, *ā*, az *!* elif vagy az arab nehéz fatha — helyett.

P. o. *آب* ab = *ապ. հարպ* = *حرب* harb.

Ezen jellel jelölik az arab torok *ain*-t *ع* is és pedig ha a kezdetén van egy kis ékezet '*w*, akkor *ع*,

عَا-nek felel meg, ha pedig a végén '*w*', akkor *عَا*, *ع*-nek (*عين ساكنه*) felel meg, *ā*.

P. o. *عقد* = *ազա* akd, *عاج* = '*աճ* ads, *أعقل* = *ա'գալ* aakal, *اعلا* = *ալեա* aala, *أعجم* = *աճճիմ* aadsim, *عجمستان* = *աճճիմիստան* aadsmisztan, *صقال* = *սագալ* szakal.

2. *p* = *پ* vagy *ب*, tehát *p* vagy *b* és *u* = *ب* vagy *پ* vagy *p*. E két hang a nyelvjárásokban mutat eltéréseket és pedig az első a konstantinápolyi vagy oszmán nyelvjárásban *p*-nek hangzik s így használatik a török átírásban is, keleti és régi örményben *b*; míg a másik a nyugatiaknál *b* s így a török átírásban is, míg a keletiben *p*. A török *pe* *پ* helyett azonban az örmény *ϕ* = *p* áll, a mely az eredetiben hehezetes.

P. o. *پیر* = *փեր* = pir, *پول* = *փուլ* = pul. *پاپوش* = *փափուշ* = papus. *بيت* = *պէթ* = bejt, *بوز* = *պուշ* = buz. *بوی* = boj. *بول* = *պուլ* = bol.

3. *q*, a kim, *ق* = *k*, régebben *g*-nek hangzott, a törökben a kaf helyett áll. *قيل* = *գրէ* = kil, *قار* = *գար* = kar.

4. *q* = *ta*, *ط* = *t*, régebben *d* volt, a törökben mindig *ط* helyett áll, a *ت* pedig *թ* = *to*-val van jelölve.

P. o. *طاش* = *դաշ* = tas, *طبق* = *դապազ* = tabak, *تن* = *թէն* = ten, *تل* = *թէլ* = tel. *تر* = *թեր* = ter.

5. *k* = *e*, rövid *e*. Az örményben *w*-val a szó elején *jé*-vé válik, a törökben *يا* = ja, *يه* = je, *يي* = jé, *ي* = i helyett áll és használatik, és pedig *ي* *يا* = ja helyett: *كيا*; *ياغ* = *كياղ* = jag, *يصدق* = *كասորգ* = jaszdik. *يه* = je helyett: *كك*; *كربه* = *گربه* = girje; *يم* = *ككմ* = jem. *يي* = jé helyett: *كك*; *يبيل* = *ككپ* = jil. *ي* = i helyett: *كك*; *يكيت* = *ككիթ* = jigit.

6. *z* = *za*, *ذ*, *ز*, *ظ*, *ض* = *z*. A törökben mind a négy *z*-re használatik.

ذات = *զաթ* = zat, *ضبط* = *զապթ* = zabt,

زم = *զէմ* = zemm, *ظرف* = *զարֆ* = zarf.

7. *ē* = *Ā*, kissé nyújtott *e*, a törökben *ä* = *e* is, néha *i*-nek is hangzik.

P. o. *بياض* = *պէլազ* = bejaz, *بقية* = *պարբերէ* = bakijje. Ha *o*-val iratik össze *ö*-vé lesz. *էօ* = *ö*, *اون* = *էօն* = ön.

8. *e* = *et, jet*, igen rövid *e*, az örményben rövid torokhang, a törökben az *e*, *é*, *i* között váltakozik.

P. o. *باطي* = *պադը* = bati, *باغي* = *պաղը* = bagi, *ايلىق* = *ըլըզ* = ilik, *اغفال* = *ըզֆալ* = igfal.

Ha a betű előtt egy kis ékezet van *ع* arabs hangokat jelöli '*e* = *i*, ha pedig a jel a betű után áll,

a szintén arab hemzés *aint* *اع*, *اع* = *e'* = *i, ä*, képviseli, egy kis ékezettel pedig a hemzés rövid torokból eredő *elifet* jelöli, *ع* = *ء*, *علت* = *ءلئ* = illet, *عرض* = *ءرئ* = irz.

9. *z* = *zs*, *zse* = *ژ* megfelel egészen a magyar, török és perzsa *zs*-nek.

P. o. *زائز* = *զազ* = zsasz, *زبان* = *զբան* = zsjan.

10. *i* = *i*, *ini*, rövid *i*, a törökben *!* jelöl.

P. o. *إك* = *էկ* = in, *ایش* = *էշ* = is, *اسم*

اسم = iszm. Egy kis előjellel '*i* = *ع*, utójellel '*i*

jelöl. *عیش* = *ءىշ* is, *اعداد* = *ءىواوا* = idad.

Ha ez init *jun*-nal *ك* kötik össze a török *خفيفه مقبوضه* = *ü* lesz belőle *كك* = *ü*. *اوزم* = *ككزئم* = üzüm, *كون* = *گүн* = gün. A *ج*-vel összetéve a hemze-i mekszure jelölésére (ج) használatik. P. o. *رئيس* = *رئىس* = re-isz, *سائر* = *سايئر* = szair.

11. *l* = *l*, *liun*, *ل*, a mi *l*-ünk, a keleti örmények azonban csaknem *ly*-nek ejtik. *لئلاق* = *لئلاق* = laklak, *ليل* = *لئل* = leil.

12. *kh* = *خ*, *خ* = *kh*, megfelel az arab hangnak.

P. o. *خلق* = *ككղ* = khalk, *خط* = *ككղ* = khatt.

13. *dz* = *dz*, tiszta örmény hang, törökben nem használatik.

14. *g* = *g*, *ك* = *gen*.

P. o. *گول* = *گؤل* = gül, *گون* = *گүн*, *گؤن* = gün, gön.

15. *h* = *ح*, *ح* = *hó*. Olyan, mint a mi *h*-nk.

P. o. *حق* = *հագ* = hakk.

Kardos Árpád

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

Mai mellékletünk a Gutenberg-nyomdában készült s meglátszik rajta az igyekezet. Eltekintve a kisebb nyomdákban előbukkanó hiányoktól, a legjobb akarat mellett is meg kell mondanunk, hogy ez a címnap nem felel meg a céljának. Már a körzet szokatlan formája sem illik a szöveghez, a melyhez egyszerű lénia-keret sokkal megfelelőbb lett volna. De hibás még a körzet azért is, mert rosszul van beosztva; így pl. a baloldali és felső nonpareille körzet és lénia közé egy nyolcadpetit térszót kellett volna beosztani mindegyik oldalra. Miért nem szedték a címsorokat is mind az *Euchorial* betűből, holott — mint látjuk — abból többféle nagysággal rendelkeznek? Az ékezetek is rosszul állanak a sorok felett s szinte bántják a néző szemét, ha rájuk tekint. A nyomást se mondhatjuk hiba nélkül valónak; így az alap nagyon nyomott, az *Értesítője* fősor árnyékolása egészen elmosódik, azt jobban ki kellett volna tüntetni. Őszintén szólva: sokkal jobb és tökéletesebb munkákat láttunk mi már a Gutenberg-nyomdából s reméljük, hogy még fogunk is látni. De hát nem mindenütt veszi ki magát jól a szabad irányban szedett díszítés.

A Szakkör havi fölolvastó-ülései október hóban ismét kezdeteket veszik, a melyről majd annak idején a szokásos módon értesítjük a kör tagjait.

Az Évkönyv ügyében körünk elnöksége, vál. határozatból, a következő körlevelet intézte hazánk üzlettulajdonosaihoz, illetve a nagyobb nyomdák vezetőihez: A kiadásunkban megjelenő *Magyar Nyomdászok Évkönyve* tizenegyedik évfolyamára hirdetünk előfizetést. A tíz évfolyam megjelent a nélkül, hogy arról az egyszerű előfizetésre való felhíváson kívül egyéb életjelt is adtunk volna. Azt hittük, hogy a mily mértékben fokozódik majd e kiadványunk belső tartalmának értéke, abban a mérvben fog szaporodni a pártolók száma is. De nem így történt! Ma, mikor már megháromszorozódott a könyvnyomdák száma, épp olyan számban fogy el almanachunk, mint egy évtizeddel ezelőtt, a mikor pedig még egy forintért adtuk annak egyes példányát. Lehet, hogy ennek talán magunk is okai voltunk egy kis részben, a mennyiben nem elég széles mederben terjesztettük előfizetésre való felhívásunkat. Azért most, milléniumi évfolyamunk alkalmával, mikor úgy kiállítás, mint tartalom tekintetében is kiválóbbat akarunk nyújtani 60 krajczár csekély árért, külön is felkérjük a számottevő nyomdák tulajdonosait és vezetőit, hogy ez egyedül álló magyar szak-könyvet ne csak maguk szerezzék meg, hanem ajándékozzák meg azzal tanonczaikat is, a kikkel így már pályájuk kezdetén megkedveltetik a szakirodalmat és felkeltik bennök az ambíciót. A külföldi főnökök közt már régen szokásban van az, hogy tanonczaikat ily almanachokkal ajándékozzák meg s ez a szép szokás egyre jobban és jobban terjed közöttük. Persze azután az ilyen tanonc, ha felszabadul, akkor se tud megvárni a megszokott szakkönyvtől és minden évben megszerzi azt. Megpróbáljuk mi is erre felhívni a t. nyomdatulajdonos és művezető urak figyelmét, hát ha lesz hatása figyelmeztető sorainknak. S mikor ezt teszszük, nem reprodukáljuk az Évkönyvről írott dicsérő sorokat, hanem csak hivatkozunk az elmúlt tíz évfolyamra, a mely elég garancia a jövőre nézve. Ebből ítéljen, a ki itélni tud és azután cselekedjék ki-ki belátása szerint. Magunkat és vállalatunkat t. Czimed becses jóindulatába ajánlva, maradunk — Budapest, 1895. évi szept. hóban — tisztelettel, *Tanay József*, a Szakkör elnöke. *Gelléri Mihály*, szerkesztő. *Tichy Ákos*, a Szakkör titkára. A megrendeléseket a szerkesztő címére (Budapest, V. kerület, hold-utca 7.) kérjük küldeni.

Új napilap a fővárosban. A Magyar Hirlapkiadó Részvénytársaság — mint halljuk — *Közgazdasági Napló* cím alatt új napilapot indít, melynek első száma e hó 29-én fog megjelenni. A lapot a Kosmos részvénytársaság állítja elő és szerkesztője *Braun Sándor* dr., a Pesti Napló közgazdasági rovatának vezetője lesz.

Régi nyomdák új helyen. A *Hornyánszky Viktor* nyomdája véglegesen átköltözött az akadémiából az aradi-utca 14. szám alatt levő igazán modern nyomdaépületbe. Volt alkalmunk látni az új nyomdahelyiséget, a melynek világos pincéjét a gépház, papírraktár és könyvkötő-műhely, föld-

szintjét a nyomó-sajtók, első emeletét pedig a térséges szedő-karzat foglalja el. A helyiség üvegtetővel van ellátva, világos, kényelmes minden részében és villamosan van világítva. — A *Pallas*-könyvnyomda pedig a kecskeméti-utczából a Lipótvárosba, a Kálmán-utca 2. szám alatt épült nagyszabású nyomdaépületbe költözött véglegesen. A nyomdaépület földszintjét a gépterem, első és második emeletét a szedőtörem és a mellékhelyiségek foglalják el. A helyiség olyan, a minőt az egész kontinensen — kivéve talán a bécsi államnyomdát — nem találhatni. A villamosság nemcsak világításra, de a gépek hajtására is szolgál. Az egész épület nagy ablakokkal épült, tehát mindenütt világos, a nyomdai célnak megfelelő.

A Fuchs Samu és Társa nyomdája a Kálmán-utczából a Podmaniczky-utczába költözik.

Protestáns egyházi cenzura. A *Magyar Könyv-Szemle* legutóbbi füzetében a következő érdekes apróságot közli: A tisztántúli ref. egyházkerület régi jegyzőkönyvében olvassuk az 1705. június 21—22. napjain tartott tarpai közssinat határozatai között: »A debreczeni partialis keményen büntesse meg Bonyhai Márton vámospérségi rektort, hogy a superintendens betiltását figyelembe nem vévén, egy haszon-talan silány könyvet mert nyomtatni.« Mi volt ennek az üldözött műnek a címe, nem tudjuk, hihetőleg a kinyomattott példányokat is elkobozták, azért pusztult el annyira, hogy egy példány se maradt ránk; csak gyanítjuk, hogy valami sikanlós tárgyú elbeszélés vagy monda feldolgozása lehetett, mert ilyenek iránt viseltetett leginkább ellenszenv az egyház. Érdekes ezzel kapcsolatban az utána következő zsinati pont is, mely úgy tekinthető, mint az előbbi ténnyől ismételt levont következtetés: »A debreczeni nyomdász se kicsin, se nagy művet a superintendens vagy valamely esperes helybenhagyása nélkül nyomtatni ne merészeljen, különben excommunicáltatik.«

II. Rákóczi Ferenc védőlevele a kassai könyvkötő-céh számára. A Magyar Könyv-Szemleben *Thaly Kálmán* következő, a régebbi csehviszonyokat jellemző okmányt teszi közzé: Nos Franciscus II. dei gratia etc. Kassai cseh-beli compactorok alázatos instantiajuk mellett előtűnik repraesentált privilegialis articulusokból értjük, hogy a typographusoknak s egyébféle, könyvekkel és papirossal kereskedőknek és cseh nélkül való compactoroknak is sokadalmak alkalmatosságával, sőt másként is az említett cseh-beli compactorok privilegialis articulusi ellen könyveket és papírokat titkon vagy nyilván nem volna szabad árulni. Kiknek ezen alázatos instantiajait kegyelmes tekintetben vévén, ezen privilegialis articulusok ususában őket kegyelmesen manu-teneálni kívánjuk továbbvaló dispositióig. Ehhez képest mindazoknak, a kik az instansok ily privilegialis articulusok ususa ellen kész könyveket, papírokat s egyéb idejárulható eszközöket árulni szoktak, serio parancsoljuk: se sokadalmakban, sem pedig másképen ezen privilegium tenora ellen könyvet, papírokat s egyéb idejárulható eszközöket árulni ne merészeljenek, — sőt a kik vakmerőségtől viseltetvén, ezen parancsolatnak ellen cselekedni comperialtatnának, azon sokadalmak helynek tisztjei és földesurai az említett compactoroknak az illyek ellen assistáljanak. Datum etc.

Triesztben a nyomdászsegédek új szaklapot alapítottak *Il Risveglio* (Ébredés) cím alatt.

Egy papirgyár égése. Triesztben augusztus 13-án éjjel vihar volt s a viharban a *Modiano*-féle papirgyár kigyúladt. A telep egészen leégett. A nagy papirkészletek könnyű táplálékot adtak a tűznek, a mely iszonyú gyorsasággal harapódzott el, úgy, hogy a tűzoltóságunk a szomszédos épületek megmentésére kellett szoritkoznia. A tűz körül, daczára a viharak, nagy néptömeg volt jelen. A katasztrófa következtében körülbelül ezer ember maradt munka nélkül. A leégett telep a belső berendezéssel együtt biztosítva volt.

A legrégebbi újság. Eddig azt hittük, hogy az első hirlapot *Renaudot* Teofraszt adta ki. A most Bordeauxban ülésezett sajtóügyi kongresszus tagjainak azonban bemutattak egy 1609-ben Strassburgban nyomtatott újság lap faksimilióját. A lapot *Carolus* János szerkesztette s ez a legrégebbi újság. A címe a következő: »Összefoglalása mindama fontos és emlékeztetes eseményeknek, a melyek az 1609-ik év folyamán megeshetnek felső és alsó Németországban, valamint Francia-,

Olasz-, Skót-, Angol-, Spanyol-, Magyar-, Lengyel-, Erdély-, Oláh- és Törökországban, szintűgy Moldvában. Minden emez országokból jövő hírek gondosan össze fognak gyűjteni és kinyomatni a lehető legteljesebben. Több kuriózum között van ez újság első számában egy velenzei levél, 1609. szeptember 4-iki kelettel, a melyben a távcsőnek Galilei által való feltalását a következőképen adja elő: »A kormány 100 koronával felemelte Galileo Galilei úr padovai professzor penzióját, mivel feltalált egy műszert, a melynek segítségével a távoli tárgyakat úgy láthatni, mintha közelben lennének, míg viszont a közel levő tárgyak sokkal nagyobbaknak tűnnek fel általa, mint a szabad szemnek.«

A prágai nyomdászsegédek egy közelebb tartott gyűlésen elhatározták, hogy feliratilag állást foglalandnak az államasági nyomtatványok államosítása ellen és e célból kérvényt fognak benyújtani az osztrák kereskedelmi miniszteriumnak.

Munkások nyugdíjazása. A francia igazságügyminister rendeleti úton szabályozta a párisi nemzeti nyomda munkásainak nyugdíjgyűjtését, jelentékeny előnyöket biztosítva a munkások sorsának.

A párisi hírlapok száma utóbbi időben ujjalog tetemesen gyarapodott. Mult évben 2387 újság jelent meg a Seine melletti metropolisban, mely szám a folyó évben 2401-re szökött fel.

Lénia-anyag — szardínia-szelenczéből. A *Helvetische Typographia* szerint egy kis svájci nyomdának művezetője a kellő léniák hiányában pótlóik gyanánt összegyűjti a szemetes kocsiba való vándorlásra váró szardínia-szelenczét és azokat olóval betűmagasságra levágalva, felhasználja műszedéseinek csinósítására a különböző, mérészebbnél mérészebb hajlítások alakításához. Haladunk!

Olaszországban az ipari pangás igen érzékenyen sújtja szakmáinkat is. Így a mult év folyamán 32 könyvnyomdatulajdonos került csődbe; továbbá 12 kiadó és 41 könyves papirkereskedő.

Hogy szedik a kéziratokat Angliában? Egyes írók olvashatatlan kéziratokat a szedők valóságos rémői voltak eddig. Am most e hajjon, annyira-amennyire, segít egy új találmány, azaz helyesebben: egy régiebb találmány új alkalmazása. Angliában ugyanis egy idő óta némely lapok szerkesztőségeiből egy sor kézirat sem megy nyomdába, hanem a lap másnapján számában közzéteendő cikkeket és közleményeket a munkatársak egyszerűen *fonográfba mondják*. Így az olvashatatlan kéziratok okozta sajtóhibákat elkerülhetni ugyan, de azért mégis esik elég hiba, mert a nem szabatos kijelölés miatt egyes passzusokat a fonográf néha nehezen érthetően ad vissza. Ez a rendszer tehát még korántsem jelenti, hogy: Nincs többé sajtóhiba!

A londoni korrektorok társulatában is szóba került már a szedőgépek kérdése. A Linotype-ről tartottak előadást legújabbban, mely alkalommal azonban a felolvasó különösen hangsúlyozta, hogy a szedőgépek terjedésétől a korrektoroknak nincs mit félniök, mert minél több szedőgép fog működni, annál több korrektorra lesz szükség s így számuk nem hogy apadna, de gyarapodni fog.

Londoni hírlapirodalom. Angliában a legnagyobb lapok belső szervezete majdnem egészen ismeretlen. Egy-egy nagy lapnak még legkitünőbb munkatársai is névtelenül vándorolnak végig az életben. A *Times* főszerkesztője G. E. Buckle, egy anglikán papnak a fia. Most 41 éves s a szerkesztőségnek 1880. óta tagja. A főszerkesztő egy árva betűt nem ír a lapha, hanem csak a gondolatokat, a vezérirányt adja s a legnagyobb gonddal ellenőrzi a többi munkatársak működését. Segédei: Capper és Moneypenny. Mind a ketten skótok s Edinburghban végezték tanulmányaikat. Főfeladatuk az európai sajtót tanulmányozni. A vezércikkeket Wilson, Flannigan és Ross írják. A *Times*nek ezenkívül egész sereg speciálislistája van. Így R. H. Hadden lelkész az egyházi cikkeket írja, James R. Thursfield a szépirodalmi kritikát, John Macdonnell a jogi cikkeket. A külügyi politikára a *Times* elsőrangú erővel rendelkezik: Sir Donald Mackenzie Wallace-szal. Ő írta az Oroszországról szóló könyvet, a mely annak idején oly nagy feltűnést keltett s a melyet magyarra is lefordított Szentkirályi Mór. Hogy a *Times* azt a nehéz válságot, a melybe a Parnell-leleplezések folytán

jutott, diadalmasan kiállta, abban legfőbb érdeme van Moberly-Bellnek, az adminisztráció főnökének. Az üzleti pangás dacára a *Times*nek több hirdetése van, mint valaha. A főszerkesztő fizetése három ezer font sterling (36.000 forint), a vezércikkíróké 1200—1500 font sterling. — A *Daily Telegraph*, mely azzal dicsekszik, hogy a legtöbb példányban ő jelenik meg, nagyon szerényen kezdte. A lapot cselőtt negyven évvel 500 font sterlingért vették meg J. M. Levy és M. Lionel Lawson. Mikor ez utóbbi néhány éve meghalt, két millió font sterlinget érő vagyont hagyott hátra s a lapból ráeső rész körülbelül szintén annyit ér. A lap nyomásához nyolcz-nyolcz Hoe-féle gép szükséges, melynek darabja 7000 font sterlingbe került. E gépek egy óra alatt 192.000 példányt képesek nyomni. Egy 1500 szóbelű álló vezércikket 13 perc alatt kiszednek s hasábokra lehúzza a szerkesztőségbe visznek. A lapnak saját papírgyára van, sőt a fűvet is maga termeszt, melyből a papír készül, mert tudni való, hogy az összes angol lapok növénypapíron jelennek meg. A lap szerkesztőségében jelenleg 50 belmunkatárs dolgozik. A tulajdonos, Soi Edward Lawson, egyszersmind főszerkesztő is. A politikai vezércikkeket nagyobbára H. D. Drail írja, míg M. L. Courtney az irodalmi kritikát szolgáltatja. A lap egyik legrégebb munkatársa: G. A. Sala, London legismeretesebb hírlapíróinak egyike. Harmincz esztendő óta hetenkint hat vezércikket ír a lapha; eddig megjelent vezércikkeinek a száma tehát körülbelül kilencezer. A harezteri levelező W. Beatty-Kingston. A színházi kritikus a rettegett C. Scott.

Korrektorok lapja. Chicagóban a Ben Franklin Company kiadásában új havi folyóirat indult meg *The Proofsheet* (korrektúra-ív) címmel, mely a korrektori szakmával foglalkozik, a korrektorok érdekeit védi; s így, ime, most már a korrektoroknak is van külön szaklapjuk, melyet a mieink közül azonban nagyon kevesen fognak élvezhetni, angliussal lévén az megszerkesztve.

Papiros-truszt Észak-Amerikában. Az Egyesült Államokban jelenleg 106 papírgyár létezik, melyek kizárólag hírlappapiros előállításával foglalkoznak. Ezek közül most 60 elsőrendű cég szövetségre lépett a termelés szabályozása, illetőleg a papiros árának tetszés szerinti megszabása céljából. Az *Union Company* című szövetségzet 1896. január hó 1-én lép működésbe.

Az 1848/49-iki magyar szabadságharc története című nagy munkából megjelentek immár a 42., 43. és 44. füzetek is, melyekben a szerző Gábor Aronról, a híres agyúöntőről, Rózsa Sándor 1848-iki szerepléséről és a trónváltásról mond el rendkívül érdekes, számos új adattal támogatott dolgokat. A füzeteket sok szép kép élénkíti.

A Szalay-Baróti Magyar Nemzet Történe című műből jelent meg a 21. füzet, mely az Anjouk korát tárgyalja. E füzetben folytatódik Nagy Lajos királyunk dicső uralkodásának története leírása. A füzet tizenkét szépen nyomott képpel van díszítve.

Milleniumi történet. Az Athenaeum r. társulat kiadásában megjelenő Magyar Nemzet Története című tizkötetes nagy munkának harmadik kötetéből megjelent a 36. és 37. füzet, melyekben Pór Antal folytatja »Az Anjouk kora nagyszabású monografiáját. Mint díszes műmellékletek vannak a füzethez csatolva: A nápolyi Szent Januárus-templom főkapuja; Zsigmond császár mint nap című allegoria; Mária királynő kettős peccsétjének hasonmása és az aacheni székesegyház távlati képe. Ezenkívül számos szövegkép díszíti a füzeteket.

Ezer év meseköltése. A Magyar Mese- és Mondavilágból már a negyedik kötet füzetek jelennek meg egymásután s így bizonyos, hogy a milleniumra megjelenik mind az öt kötet. Legutóbb öt füzetet kaptunk egyszerre (29—33), tele szebbnél-szebb mesékkel és mondákkal, melyeket Benedek az ő páratlan mesemondó talentumával oly megkapóan mesél el, hogy nemcsak a gyermekvilág, de a nagyközönség is nagy lelki gyönyörűséggel olvashatja azokat. A Magyar Mese- és Mondavilágot az Athenaeum adja ki nagy díszszel. Minden kötetben száznál több eredeti illusztráció van Széchy Gyulától. Egy-egy kötet ára 3 frt, de megrendelhető füzetekben is. Az öt kötet 50 füzetre oszlik s egy-egy füzet ára 25 kr., 10 füzet előfizetési ára 2 frt 50 kr.

HIVATALOS RÉSZ.

Augusztus hónap a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 2.10, Athenaeum 7.20, Buschmann—, Budapesti Hírlap —, Corvina 4.20, Czettel és Deutsch 1.50, Egyetemi ny. 2.10, Fischer és Mika —.60, Franklin 6.—, Hornyánszky 9.40, Hungária 1.80, Kosmos 1.80, Légrady —.90, Márkus 3.60, Neuwald —, Nagy Sándor 3.—, Neumayer 2.40, Országgy. Ért. —, Pátria 3.60, Pallas 6.30, Posner 3.60, Pester Lloyd 1.20, Részvény 14.70, Rózsa K. és neje 1.50, Wodianer 2.40. — Egyesek: Schwarz I. J. —.30, Kohn Lajos —.30, Fischhoff H. —.30, Grósz József II. —.90, Fekete F. —.60, Tiringner K. —.90, Ancsán I. 1.50, Bellovits Ödön 3.—.

A Szakkör pénztárnokának lakása 1895. augusztus hó 1-től kezdve VII. ker., Kerepesi-út 64. sz. III. em. 32. ajtó.

Figyelmeztetjük a szaktársakat, hogy az Évkönyvre csak azok reflektálhatnak, a kik 1895. augusztus hó 1-től fogva tagjai a Szakkörnek s hátralékban nincsenek. Általában a kör különös szigorral fog eljárni a hátralékos tagokkal szemben, a kik két hónapi hátralék esetén elesnek úgy a *Grafikai Szemle*, mint az Évkönyv ingyenpéldányától.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb buzgóságot fejtsek ki és a beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte, vagy postán, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldöncz útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztároshoz (VII., Kerepesi-út 64., III. 32.) lehetőleg minden hó 12—15-éig.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltoztatást, úgy az abba való be-, mint kilépést, haladéktalanul adjanak tudtul a Kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a czélra egy egyszerű levelezőlap.

Körünk megkeresésére Krecsányi Ignác úr, a krisztinavárosi szinkör igazgatója, kedvezményes jegyeket bocsátott a kör tagjainak rendelkezésére. Ezen kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok darabonként egy kr.-ért kaphatók *Weinberger Dezső* (Franklin), *Pamuk Ferencz* (Athenaeum), *Wözner Ignác* (Pátria), *Gelléri Mihály* (Pesti részvénynyomda), *Schwind Béla* (Pester Lloyd), *Benes Sándor* (Pallas), *Novitzky N. László* (anyaegylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VII., Kerepesi-út 64. III. 32).

Mérsékelt jegyárak:

Nagy páholy	3 frt	I. rendű körszék	40 kr.
Zsölyeszék	90 kr.	II. » » » » » » » »	30 »
I. rendű zártzék	70 »	Földszinti bemenet . . .	35 »
II. » » » » » » » »	55 »	Karzati zártzék	40 »

Vasárnap és jutalomjüzlőkönkél földszinti bemenetre jegyek nem adnak ki.

Feld Zsigmond, a városligeti szinkör igazgatója szintén engedélyezett kedvezményes árú jegyeket. Ehhez való utalványok ugyanott kaphatók, hol a budaiak. Az árak következők

Mérsékelt jegyárak:

Földszinti páholy . . .	3 frt 50 kr.	Oldalföldszint	40 kr.
I. emeleti »	2 » 50 »	I. emeleti erkély 1-ső sor	50 »
I. rendű zsölye	80 »	I. » » » többi sor	40 »
II. » » » » » » » »	60 »		

Vasár- és ünnepnapokon lehetőség szerint.

Figyelmeztetés. Miután a Szakkörnek a Feszty-körképjegyeket készpénzért kell vásárolni, azok csak *Tichy Ákos* titkárnál (Részvénynyomda), *Rencsisovszky Ferencz* pénztárosnál és *Novitzky N. Lászlónál* lesznek ezután darabonként 32 kr-ért kaphatók.

Erdélyi M. cs. és kir. udvari főnyképész (Budapest, Erzsébet-tér 18. sz.) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit fénykép	3 frt, 12 db. 5 frt.
6 » kis Makart »	7 » 12 » 12 »
6 » kabinet »	8 » 12 » 13 »
6 » Makart »	10 » 12 » 18 »

A midőn a kedvezményt Körünk tagjainak figyelmébe ajánljuk, egyben tudomásul adjuk, hogy a tagság mindenkor az utolsó havi nyugtával igazolandó.

NYOMDA-ELADÁS. Kecskeméten a már 26 év óta fennálló s jó hírnévnek örvendő *Tóth László* féle könyvnyomda eladó, esetleg társul egy oly egyén felvételük, ki egy kisebb nyomda vezetésére és annak továbbfejlesztésére képességgel bír s egy kis tőkével is rendelkezik. Komoly vevők avagy társul ajánlkozók — csakis személyesen — értekezhetnek a nevezett nyomda tulajdonosával, Kecskeméten.

A lap papirosa a hermaneczi papirgyárból. — Szövegvetű az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

GRAFIKAI SZEMLE

1894. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

kaphatók a kiadóhivatalnál. — Ára vidékre 67 kr., helyben 60 kr.

A BUDAPESTI VI. KERÜLETI
ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA
ÖTÖDIK ÉVI
ÉRTESITŐJE

AZ 1894—95. ÉVRŐL.

SZERKESZTETTE

MAURITZ REZSŐ

IGAZGATÓ.

BUDAPEST 1895.
GUTENBERG KÖNYVNYOMDA NYOMÁSA
GYÁR-UTCZA 31.

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön berendezés háson kívül fényképfelvétele.

Rust J. K. és Társa
BETÜNTÖDÉSBÉ ÉS MŰSZAKI GYÁRÁ
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézleányok és vignetták.
Különbözve a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak.
Külföldi telek: Bécs, Berlin, Páris, M. m., Frankfurt, Nürnberg stb.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE BUDAPESTEN.

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

Kétszint nyomó gépek, 2 festékszerkezettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

»Hungaria« accidenz-gyorsajtók.

Tégelynyomású gyorsajtók.

★

Önműködő késköszörülő-gépek.

Aranyozó-, dombornyomású és kivágó-sajtók.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó-gépek.

Papírfúró-gépek.

★

Könyomdai gyorsajtók.

Könyomdai kézisajtók.

Tömöntődei berendezések.

Transzmisszió-telepek.

★

Körforgású nyomógépek

Ujságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, tökéletesbitett tölcser- és körbenforgó keshajtogatató készülékkel.

Használt gyorsajtók

alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett
jutányos árért eladók.

Krause Károly ←

lípszei gépgyárában

Kilencz Calander

ván raktáron
és különböző henger-mennyi-
séggel és szélességben kapható és szállítható.

Minőségükben a legjobb! * * *

* * * Áraikban a legolcsóbb!

Kő- és könyvnyomdai festékek.

R. Englert és Dr. F. Becker

PRÁGA

Vegyészeti és festékgyára.

Készít legkitünőbb minőségben kő- és könyvnyomdák részére minden fajta

Festéket, hengeranyagot és kenőanyagot.

Kivánságra árjegyzék, minták és külön ajánlat.

Képviselő Magyarország részére:

Detsinyi Gusztáv vegyésztanár

Budapest, VI., szív-utca 33.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,
Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.
Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó ár, igen kevés gázfogyasztás, a tolatyú elhagyása, kis terogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissziók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világítási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

Papir- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

500. sz.

RÉZBETÜK

KÖNYVNYOMDÁK
RÉSZÉRE,
EGY DARABBÓL
♦ ♦ ♦ ÜRES ALJAL.

Öntödénk különlegessége!

Gyártmányaink kitünőségéről számos elismerő irattal rendelkezünk, melyeket a bel- és külföld legelső rangú műintézetektől kaptunk.

*

Kivitel minden országba.

Ékezetek minden nyelvhez.

BETÜÖNTÖDE

és
RÉZLÉNIA-GYÁR

LIPCSÉBEN

NUMRICH A. és TÁRSA

Nagy választékot tart a legkülönböztetebb
célszerű és divatos

Könyv- és Czimírásokból.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTÖDE
BUDAPEST**

VII., Király-uteza 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Betüöntöde

Ludwig & Mayer

M'm. Frankfurtban.

Ajánlja általánosan elismert, legjobb anyag-
ból készült

**KENYÉR, CZÍM- ÉS DÍSZBETŰIT,
KÖRZETEIT**

és egyéb

DÍSZITMÉNYEIT.

★

A cég képviselője Budapesten

FRKUND JÓZSEF

Király-uteza 112., II. em.

Ujság, mű,
illusztráció,
dizsmű,

másoló

és mindenféle

színes festékek,
kenczék, bronzok.

»Patent«

gelatin

hengeranyag
stb.

Vegyműszaki
és

VEGYÉSZETI
készítés.

Államilag kedvezményezett festékgár.

Kurzweil János
★ Telefon 270 és **Társaság**

Első Magyar

Könyv- és Könyomdai Festék-Gyár
BUDAPESTEN.

Iroda és raktár:

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Gyárak:

IX., Marton-uteza 19.,
Vendel-uteza 17.

★
A temesvári kiállításán ezüst éremmel
díjazva.

<p>GÉPGYÁR</p> <p>HOGENFORST A.</p> <p>LIPCSE.</p> <p>A nyomdaiparhoz tartozó összes gépek és szerek. Tömöntöde.</p> <p>Galvanoplasztika.</p>	<p>HAMM A.</p> <p>FRANKENTHALI GÉPGYÁR.</p> <p>ACCIDENS-GYORSSAJTÓK,</p> <p>egyszerű, kettős és két szint nyomó gyorssajtók.</p> <p>— Legmagasabb kitüntetések! —</p>	<p>RONNIGER O. UTÓDA</p> <p>BERGER H. GÉPGYÁRA</p> <p>LIPCSÉBEN.</p> <p>A könyvkötők részére szükséges összes gépek.</p> <p>— GÉPEK —</p> <p>dobozgyarak, dombornyomó- intézetek részére és fényüzési papircikkék előállítására.</p>
<p>Árjegyzéket bérmentve küld a vezérképviselő</p> <p>ANTON SCHROPP, WIEN, VII., Döblergasse 10.</p>		

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— RAKTÁRA —

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itató-, szűrő- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV., Kossuth Lajos-utca 8. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb árakon készít.

★

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

Beit & Co *früher Beit & Philipp*
HAMBURG
Druckfarben-Fabriken

A cég készít fekete és
színes
**Könyv- és könyvdai
festékeket**

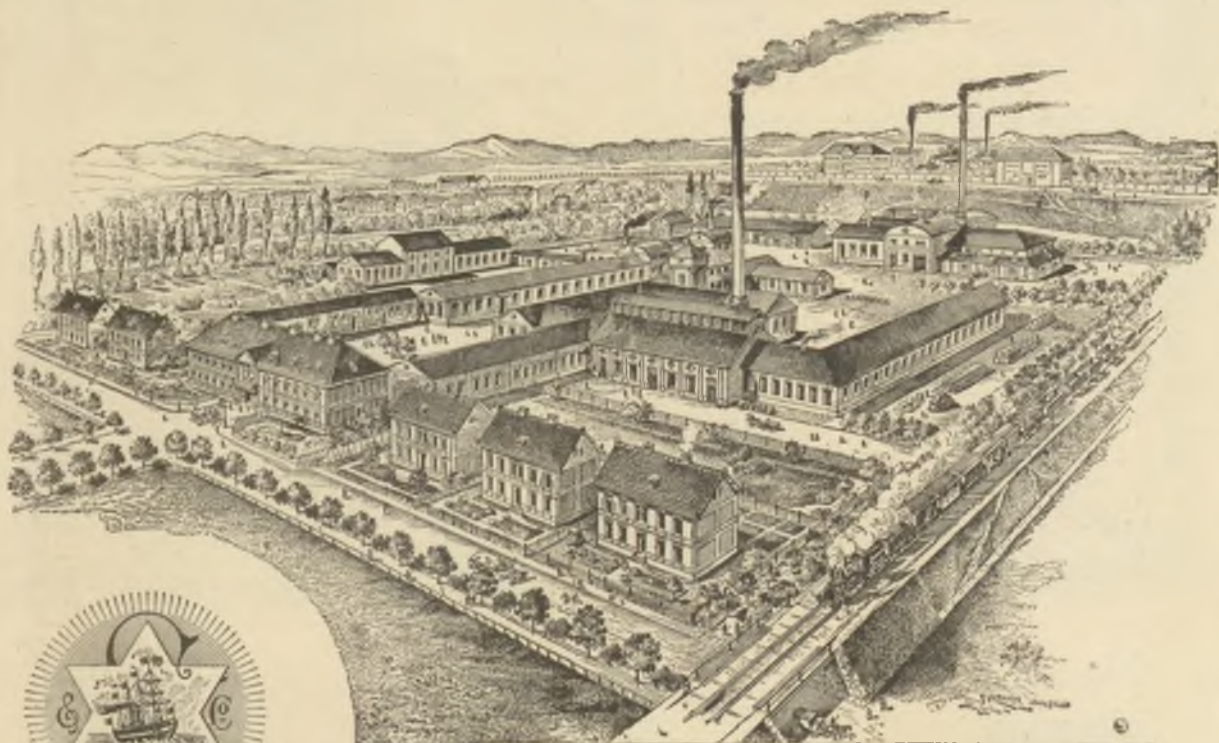
Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.

Képviselő az osztrák-magyar mon-
archia többi részére:
FRIEDRICH POLACSEK
Wien, Favoritenstr. 14.

Vezérképviselőség
és gazdagon felszerelt raktár **MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST** Főraktár és iroda:
V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Könyv- és Könyomdai Festékgyár

Koromégetés * Kenczefőzés * Hengeranyag

Gyár Klein-Schwechaton (Bécs mellett) van.

SCHIFF, SRPEK & COMP.

I., Lothringerstrasse 3. + KÖZPONT: BÉCS, + I., Lothringerstrasse 3.

A gyár február közepén kezdte meg üzemét.

A gyártmányok védjeggyel vannak ellátva. A védjegy a fenti kép alsó részén látható.

A cég budapesti kizár. képvisellete és raktára

KALMÁR LAJOS

Budapest, VII., Dohány-uteza 10. sz.

TELEFON 59-63.

Távirati cím: SCHIFF SRPEK WIEN. Telefon 8736.

Bécs kizár. képviselője és raktára

JULIUS POLIČAK

Bécs, IX/3., Frankgasse 5. sz.

Posta-takp. Clearing 805.487. Conto: Anglo-Bank Bécs.

Böle József

Nyomdai asztalos

Budapest, VIII., Vas-utca 7. sz.

Mindennemű könyvnyomdai fa-felszerelések, szekrények, regálisok első kézből gyári áron.

Állandóan dúsan felszerelt raktár.

1887-1894. évfolyam.

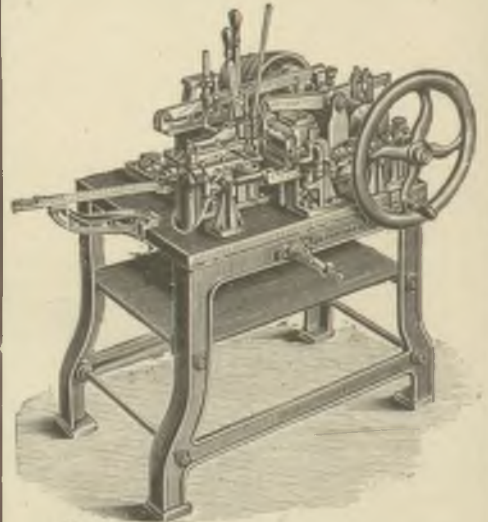
Legalkalmasabb és leg-
hasznavehetőbb
ajándék tanon-
czoknak

Magyar Nyomdászok Évkönyve

nyolcz
évfolyam
ára együttesen
megrendelve 3 frt
50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető a Gr. Sz. kiadó-
hivatalánál Budapest, Hold-u. 7.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntőde, rézleányártás töm-
öntőde és galván-lemezek minden szükségesi kellekeiből
s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.

BERLIN, N. 20.

ÚJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.

Főművelhetetlen, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-vesztés.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ

Rézlénia-gyár és
betüöntöde
BERTHOLD H.
BERLIN SW.
Belle-Alliance-Strasse
88 sz.

*
Teljes
nyomda-berendezések.

— — —
Mintalapok
és árjegyzékek kívánatra
ingyen és bórmentve.

— — —
Gyors szállítás
és jutányos árak.

Könyv- és könyvnyomdai ❖ ❖
❖ ❖ ❖ festékek gyára.

WÜSTE F. ←

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Író és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvnyomdai munkák részére;

Ilustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelezőlapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tckeresek és ívekben;

Itatós- és szűrlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden czélokra;

Fénylemezek (posztónyírólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

Ólomzárgyártás Bélyegzőmetszés

Tömöntőde és Galvanoplastika

Telefon 450. sz. Mechanikai műhely

ELSŐ MAGYAR

BETÜÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessozffy-uteza 32. VI., Dessozffy-uteza 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦
 jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.

Tolyton dúz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román
 és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimirásokban
 továbbá
Körzetek és Kizárások

A legkülönbözőbb ékítmények és egyéb nyomdai
 felszerelvényekben.

E lap szövege az öntőde betűivel nyomtatott.

Pesti könyvnyomda-részvény-társaság.

Nyitra. Huszár István. Iritzter Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szakoleza. Skarnitzl József örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szíkes Antal.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Újpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károly.
Orsháza. Altstädter M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Bölöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Emil és Társa. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzen. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv nyomdája.
Ó-Becse. Lőwy Lajos. Ivanits és Gavansky.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann Janos. Szászvaros. »Minerva« nyomda r.-társ.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Wachs N.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsáhegy. Salva Károly.	Szatmar-Némcti. Molnar János. Nagy Lajosné. »Pazmány« könyvnyomda.	Szombathely. Apfel N. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk fiók- nyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szeged. Baba Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Schulhof Károly. Várnai Lipót.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd. Köhn Viktor).
Ó-Széplak. Nyittravölgyi Gazd. Egylet nyomdája.	Sárbogárd. Spitzer Jakab.	Szeghalom. Kovács Antal.	Tapoleza. Lőwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája : Steinfeld Jenő.	Szegvár. Bater János. Ujfalussy Lajos.	Tata. Engländer Jakab.	Versecz. Grcsits M. Kirchner J. E. özvegye. Kehrer Lajos. Wettl és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Segesvár. Jördens Testvérek. Horoth Frigyes.	Székelyhíd. Kohn Sámuel.	Temesvár. Csanád-egyházmezei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. Kiss L. Mangold Sándor. »Posauna« nyomdája.	Veszprém. Krausz A. Fla. »Petőfi« nyomda. Egyházmezei könyvny.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Selmeczbánya. Joerges A. özvegye.	Székesfehérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny.	Temesvár. Kiss L. Mangold Sándor. »Posauna« nyomdája.	Zala-Egerszeg. Özv. Taly Rozália. Breisach Samu.
Pécs. Madarász Béla. Taizs József. Telegdi Ármin.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székesfehérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny.	Tolna. Selly József.	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hírlap« nyomdája
Pécska. Ruber István.	Siklós. Lőwy Miksa. Harangozó József.	Szempcz. Fischer Náthán.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Reininger Ármin. Blum Ármin.	Szentes. Szentesi első könyvny. részvény-társaság. »Szentesi és Vidéke« nyom- dája. Szentesi I. könyvnyomda- részvény-társaság.	Topolya. Wilheim Miksa.	Zólyom. Nadosy G.
Petrosény. Figuli Antal.	Stájerlak. Rose V.	Szent-Gotthárd. Ifj. Wellisch Béla.	Torda. Pollak Móricz. Harmath Józsefné.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Pöstyén. Gipsz H.	Sümege. Horvát Gábor.	Szenicz. Bezzo János és Társa.	Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zsombolya. Wunder Rezső.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünfeld Lipót. Eder István. Kampf Müller Károly. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Szabadka. Blittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szered. Sterner Dávid.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsolna. Áldori Manó.
	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.			

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illók. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanović Pajo. Kugli és Deutsch. Rulic Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostinčér K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Gyula. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubić N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyv- nyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Központi vezetőség: Budapest, VIII., Stáhlly-utca 1. Elnök: Czettel Gyula; számvivő (pénztárnok): Steiner Adolf; hivatalnokok: Novitzky László, Zaka Lajos. — **Kerületek:** **Arad:** Elnök: Muskát B.; pénztárnok: Buday Gyula. **Brassó:** Elnök: Feminger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debrecen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Elnök: Rosa Viktor; pénztárnok: Streck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gombos Ferencz; pénztárnok: Kujedán Gyula. **Nagyvárad:** Elnök: Freund Lajos; pénztárnok: Grósz Mór. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Kósa József. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

Nagyszebeni Könyvnyomdászok Egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Pozsonyi Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete. Székhely: Pozsony. Elnök: Kalteisz J.; pénztárnok: Hampel Mihály.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornvánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre.

Elnök: Hrasche Ferencz (Kosmos-nyomda, Aradi-utca 8.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Lipták Lajos (Athenaeum-nyomda).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődéje).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitelszövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomda-részvénytárs.)

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomtatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Wieser Adolf (Granitz-féle nyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Hyna Adalbert, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Smečkagasse 599. II.

Felső-Ausztria. A felső-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és könyomók egylete. Az egylet elnöke: Prossen Nándor (Leon-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és könyomók egylete. (Družtvo tiskarjev, kamenopiscev in kamenotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: Pavlicsek József, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Mosslechner József (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Stingl Viktor (Styria-könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyvnyomdászok egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Heinz Nándor, Ratiborer Vorstadt 36.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Bossmann Adolf (egyleti nyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgisch Boekdrokkersbond.) Elnök: F. Van Ausloos.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko druzestvo.) Elnök: Colakow Tódor, a bolgár államnyomdában, Szófiában.

Dánia. Den typografiske Forening i Kjöbenhavn. Elnök: Petersen V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Francoiaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 20, Rue de Savoie.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Dornseiffer H., Belfort-nyomda (Louvigny-út).

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Chamissoplatz 5, III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Donát Miksa, Langestrassé 48, III., Strassburgban.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladets« nyomdája Kristianiában.

Olassország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, czímzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölcsönös segélyző-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografi din România.) Elnök: Al. J. Stamate, Boulevard Elisabeth 39, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Amman H., Oberstrasse 81, St.-Gallenben.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: Eindström Otto, Beckmann-nyomda Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Milojevičs Péter, a szerb államnyomdában Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösségekben.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve

1896-ik XI. évfolyama

megrendelhető e lapok kiadó-hivatalánál.

Ára helyben 60 kr., vidékre 67 kr.

Gyűjtőknek tiszteletpéldány jár.